

تأثیر محیط طبیعی بر بزهکاری در شهرستان بوشهر

محمد علی دهقانی

کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر، ایران

چکیده

یکی از مسائلی که امروزه شهرهای بزرگ با آن مواجه هستند، رشد بی‌رویه جمعیت و به تبع آن رشد بزهکاری در آن‌ها است. از دیرباز شناسایی عوامل بروز جرم و سعی در از بین بردن این عوامل مهم‌ترین راهکار پیشگیری از بروز ناهنجاری‌ها شناخته شده است. هدف پژوهش حاضر بررسی تأثیر محیط طبیعی بر بزهکاری در شهرستان بوشهر می‌باشد. روش اجرای پژوهش حاضر میدانی بوده که جامعه آماری افراد ساکن در شهر بوشهر می‌باشد و نمونه آماری تعداد ۴۷ نفر از افراد می‌باشد ابزار سنجش پرسشنامه ۱۵ سؤالی است که در بین افراد مورد بررسی به صورت تصادفی توزیع گردید. یافته‌ها نشان داد رویکردهای جدید طراحی محیطی بر این است که بتوان از طریق ساختار کالبدی شهر و طراحی محیط‌های مصنوع از ارتکاب جرائم جلوگیری کرد. بر اساس نتایج حاصله از آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین محیط طبیعی از جمله اقلیم و تغییرات فصول و بزهکاری رابطه معنادار وجود دارد چون ضریب معناداری ۰/۰۲ می‌باشد پس فرضیه با ۹۸٪ احتمال قابل قبول است. در فرضیه اول نشان دادیم بین افزایش درجه حرارت و بزهکاری خشونت‌آمیز از جمله ضرب و جرح رابطه مستقیمی وجود دارد. فرضیه فوق‌الذکر با قوت بالا مورد تأیید قرار می‌گیرد چون ضریب معناداری ۰/۰۳ می‌باشد پس فرضیه تأیید می‌شود. در فرضیه دوم نیز نشان دادیم ساحلی بودن و معماری شهری در شهرستان بوشهر باعث افزایش بزهکاری می‌شود. بر اساس نتایج حاصله از آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین ساحلی بودن و معماری شهری در شهرستان بوشهر با افزایش بزهکاری رابطه معنادار وجود دارد. چون ضریب معناداری ۰/۰۴ می‌باشد پس فرضیه با ۹۶٪ احتمال تأیید می‌شود.

واژه‌های کلیدی: محیط، محیط طبیعی، بزهکاری، بزهکار، شهرستان بوشهر

مقدمه

بزهکاری مجموعه‌ی وسیعی از موارد نقض هنجارهای قانونی و اجتماعی را در بر می‌گیرد. و در جرم‌شناسی به طور خاص با نام بزهکاری جوانان برای نشان دادن شیوه‌ی وافر جرایم درخور کیفری که پسران دوازده تا بیست ساله مرتکب می‌شوند به کار می‌رود. بزهکاری به عنوان یکی از آسیب‌های اجتماعی معلول علت‌های متفاوتی است. در این میان تأثیر عوامل طبیعی در محیط زندگی انسان بر رواج بزهکاری امری مسلم و تردیدناپذیر است. بنابراین، عوامل طبیعی و جغرافیائی از قبیل آب و هوا، سرزمین، اقلیم و تغییرات جوی فصول و ... می‌تواند در رشد بزهکاری یا کاهش آن مؤثر باشد.^۱

هدف از انجام این پژوهش، شناسایی تاثیرات محیط طبیعی بر بزهکاری به عنوان یکی از مهمترین عوامل بزهکاری در شهرستان بوشهر می‌باشد. چرا که مطالعه میدانی این شهرستان از حیث تأثیر عامل محیط طبیعی بر میزان بزهکاری می‌تواند نتایج مفید و موثری را در شناسایی عوامل جرم‌زا و موثر بر میزان بزهکاری به همراه داشته باشد و این نتایج در راستای برنامه‌های پیشگیری از بزهکاری به کار گرفته شوند. در راستای تحلیل تاثیرات محیط طبیعی بر بزهکاری در شهرستان بوشهر، سوالات متعددی به ذهن متبادر می‌شود؛ مهمترین سولات در این زمینه عبارتند از: بین محیط طبیعی و میزان بزهکاری در شهرستان بوشهر چه رابطه‌ای وجود دارد؟ کدام یک از مولفه‌های محیط طبیعی تاثیرات بیشتری بر ارتکاب بزهکاری دارند؟ مولفه‌های محیط طبیعی شهرستان بوشهر در افزایش کدام یک از بزهکاری‌ها مؤثر است؟

این شهرستان از نظر جغرافیایی در جنوب ایران واقع شده است. شهرستان بوشهر، جلگه‌ای است که در امتداد خلیج فارس کشیده شده است و دارای ویژگی‌های مختلفی از حیث محیط طبیعی به ویژه شرایط اقلیمی و آب و هوایی است. میان عامل محیط طبیعی و بزهکاری در شهرستان بوشهر رابطه معناداری وجود دارد؛ عامل محیط طبیعی را با توجه به ساحلی بودن، آب و هوای گرم و مرطوب، حرارت هوا (متوسط دمای سالانه ۲۴ درجه سانتی‌گراد) و میزان رطوبت بالای آن (شرجی بودن هوا) را می‌توان از مهمترین عوامل تأثیر گذار بر رشد بزهکاری در شهرستان بوشهر قلمداد نمود.

رطوبت زیاد و پدیده شرجی بودن به لحاظ تأثیر بر فیزیولوژی بدن در ارتکاب اعمال خشونت‌آمیز و انحرافات جنسی مؤثر است و باعث افزایش میزان بزهکاری به ویژه در ماه‌های گرم‌تر سال می‌شود. مطابق آنچه بیان شد، منظور از هدف تحقیق در این پژوهش به دنبال بررسی این مطلب هستیم که محیط طبیعی تا چه میزان می‌تواند باعث افزایش جرائم شود، در همین راستا با توضیح پرسشنامه در بین افرادی که سابقه ارتکاب این جرائم را دارند و همچنین عموم مردم و سپس بررسی و جمع‌بندی نتایج حاصل از آن به نتیجه‌ای در این مورد برسیم.

هر چند بزهکاری علل مختلف و متنوعی دارد اما میزان آن روز به روز در حال افزایش است به طور خاص در شهرستان بوشهر با طیف وسیعی از بزهکاری‌ها روبرو هستیم و افزایش آنها صدمات جبران‌ناپذیری را بر پیکره اجتماع وارد می‌سازد. بنابراین، در راستای کاهش میزان بزهکاری‌ها و یافتن راهکارها و اقدامات مناسب پیشگیری از بزهکاری، شناسایی یکی از علل مهم آن یعنی محیط طبیعی (به لحاظ موقعیت ساحلی و آب و هوای گرم و شرجی و ... و تاثیرات آنها بر ارتکاب بزهکاری) ضرورتی آشکار است. اهمیت پیشگیری از وقوع جرم به عنوان جدیدترین رویکرد جرم‌شناختی و مؤثرترین راه مبارزه با جرم، امروزه جایگاه بس ارزشمندی در سیاست جنایی کشورها به خود اختصاص داده است. این جایگاه بلند در اثر ناکامی آموزه‌های کیفری و حتی دیدگاه‌های جرم‌شناختی علت‌شناسی و سایر تئوری‌های جرم‌شناختی و شناخت ماهیت بزهکاری و عوامل

۱- حسینیون، سولماز، (۱۳۸۲)، رنگ در شهر از دیدگاه طراحی شهری، مجله شهرداری‌ها، سال چهارم، شماره سی و نه، ص ۲۴

مؤثر بر آن و در نتیجه کنترل بزهکاری بوده است. اندیشه پیشگیری از جرم نه تنها در دیدگاه های کلاسیک و نئوکلاسیک حقوق کیفری، بلکه در نظام های سنتی حقوق کیفری نیز مطرح بوده است.^۲

بازنگری پیشینه پژوهش

تا کنون پژوهش جامع و مستقلی در رابطه با تأثیر عوامل محیط طبیعی بر بزهکاری صورت نگرفته و فقط در عرصه مطالعه جغرافیایی جرایم تحقیقاتی صورت گرفته است که به مواردی از این دست اشاره می نمایم:

۱- ولیدی، ۱۳۵۹، تحلیلی از شرایط محیط طبیعی و اجتماعی استان کردستان در ارتباط با بزهکاری: این کتاب با معرفی مناسب مبانی نظری مطالعات جغرافیایی جرایم و روش های تحلیلی مختلف در عرصه آنها اظهار می دارند که در کشور ایران تنوع و تفاوت آب و هوایی که در مناطق مختلف از جمله کردستان وجود دارد دارای ارتباط معنی داری با سطح وسیعی از جرایم و انحرافات می باشد. ایشان در ادامه شناخت محیط پیرامون و تمرکز بر آن را در راستای پیشگیری موفق از پدیده جنایی لازم و ضروری توصیف می نماید.

۲- بیانلو، ۱۳۸۵، بررسی جغرافیایی جرم و ساختار جمعیتی مجرمین انواع جرایم در شهر شیراز ایشان در این اثر نتیجه می گیرند که بین محل وقوع و جرمی که در آن محل به وقوع پیوسته است رابطه معناداری وجود دارد و همچنین بین تراکم جمعیت و وقوع جرم و میزان جرم و نوع جرم رابطه معناداری وجود دارد.

۳- کلانتری، ۱۳۸۶، تأثیر شرایط محیطی بر بزهکاری و راهکارهای پیشگیری از آن در این مقاله با مطالعه تحلیل محتوایی تعامل محیط و روابط بزهکارانه به نتایجی دست یافته است که جملگی رابطه معنادار محیط و بزهکاری را تأیید می نماید.

۴- زنگ آبادی و رحیمی، ۱۳۸۹، تحلیل فضایی جرم در شهر کرج ایشان در این مقاله نتیجه می گیرند که نرخ بزهکاری با شرایط مناطق و محلات شهری همواره رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین رابطه بین تراکم جمعیت و میزان جرم ارتكابی را از نوع همبستگی مثبت و دوسویه است. علاوه بر موارد مذکور پژوهش های دیگری نیز وجود دارد که همگی بر محور همین پژوهش ها می باشند و ذکر آنها خالی از فایده می باشد.

۵- شیرپور ۱۳۹۰ در پژوهشی با عنوان تأثیر عوامل محیطی در میزان نرخ جرم نشان داد یکی از پیچیده ترین مسائل در شهرهای جهان، نرخ بالای جرم و افزایش ناهنجاریهای اجتماعی در آنهاست. بروز انواع جرم و ناهنجاری باعث ایجاد حس ناامنی و تحمیل مشکلات مالی بر دوش جامعه، دولت و تشکیلات قضائی کشور میشود. امروزه افزایش تصاعدی میزان وقوع جرم به موازات افزایش جمعیت، در اکثر کشورهای جهان قابل مشاهده است. مبارزه با جرم و کجرویهای اجتماعی منوط به شناخت عوامل جرمزا است. بنابراین با از بین بردن این عوامل یا کاهش اثرات آن می توان از بروز جرایم پیشگیری نموده و یا حداقل از میزان آن در جامعه کاست. آمارهای موجود در کشورهای جهان نشان می دهد پیشگیری از جرم از طریق افزایش نیروهای پلیس، تدابیر شدید امنیتی، صدور احکام و مجازات های شدیدتر و احداث زندانهای بیشتر راه به جایی نمیبرد. یکی از مشکلات کشورهای جهان این است که در بیشتر موارد به روش انتزاعی و مجرد به مقابله با «نفس جرم» پرداخته و این پدیده نامطلوب را جدای از بزهکار و شرایط مکانی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی حاکم در حال ارتكاب توسط وی در نظر میگیرد. این در حالی است که نخستین گام مبارزه با تبهکاری از بین بردن عوامل جرمزا و کاهش اثرات آن میباشد. از یک نگاه، میتوان

۲- داداشی، محمد رضا، (۱۳۸۲)، پایانه های اتوبوس درون شهری را چگونه طراحی کنیم؟، مجله شهرداری ها، سال چهارم، شماره چهارم و هشت ص ۵۶

عوامل جرم‌زا را به دو دسته اصلی عوامل درونی (فردی) و عوامل بیرونی (محیطی و مکانی) طبقه‌بندی نمود. بی شک رابطه انسان با مکان یا به طور کلی محیط پیرامون او به وسیله مجموعه کنش‌های او نمود می‌یابد. هر انسان با توجه به سطح آگاهی، دانش و توان فنی خود به دخل و تصرف در محیط پرداخته و از طرفی این شرایط محیطی و مکانی است که حدود و نحوه عمل و شیوه رفتارهای او را مشخص مینماید. به طور کلی تمامی ناهنجاریها و مفاسد اجتماعی و هر فعل و ترک فعل که تحت عنوان جرم شناخته میشود به هر نحوی که از انسان سر بزند دارای بستر زمانی و مکانی است. به بیان دیگر تمامی اعمال مجرمانه دارای ظرف مکانی و زمانی خاص هستند که آنها را از هم متمایز می‌سازد. بنابراین تفاوت در شرایط مکانی و خصوصیات رفتاری در کنار عامل زمان، توزیع فضایی نابرابر جرایم را در پی دارد. این تفاوت موجب می‌شود تا در واحد مکان ناهنجاریهای اجتماعی به طور یکسان پراکنده نباشد.

۶-بهری ۱۳۸۸ در پژوهشی با عنوان فقر فرهنگی، محیطی و تربیتی موثر در ارتکاب جرم نشان داد که برای بروز جرم باید بستری وجود داشته باشد؛ بسترهای خیزش و ایجاد. این بسترها عبارتند از: فقر در دو محور فقر مادی و فرهنگی و ضعف تربیت خانوادگی، شرایط نامتعادل اجتماعی و شرایط فردی که مجموع این عوامل بر وقوع جرم تأثیر مستقیم می‌گذارند. ابهری فقر فرهنگی را در ارتکاب جرائم، مؤثرتر از فقر مادی میداند و نشان داد از نگاه رفتارشناسی فقر فرهنگی که عبارت است از فقر تربیت خانوادگی و تربیت اجتماعی، بسیار مؤثرتر و دخیل‌تر از فقر مادی است. بسیاری از افرادی که مرتکب بزهکاری شده‌اند نیاز مادی نداشته‌اند و در شرایط بسیار خوب مالی بوده‌اند اما به دلیل فقر فرهنگی و تربیتی دست به ارتکاب جرم زده‌اند.

۷-رضایی ۱۳۸۹ در پژوهشی با عنوان خودسازی در محیط عامل تأثیرگذار در کاهش جرایم نشان داد بسیاری از بزه‌های اجتماعی در بعضی از مناطق تهران کم و در بعضی مناطق نیز زیاد است. فرهنگ اجتماعی محیط زندگی میتواند با میزان وقوع جرم در ارتباط باشد اما این قابل تعمیم به همه موارد نیست. بیشترین عامل وقوع چنین حوادثی مربوط به فرهنگ مردم است، مثلاً عده‌ای در خیابان فرهنگ صحیح استفاده از خودرو را ندارند و قوانین مقررات رانندگی را رعایت نمی‌کنند یا فرهنگ صحیح آپارتمان‌نشینی، فرهنگ صحیح برخورد با همسایه، فرهنگ صحیح رعایت حق تقدم و... را ندارند. اینکه ما خواهیم سطح فرهنگ جامعه را بالا ببریم، عوامل متعددی را در بر می‌گیرد و وابسته به یک سازمان خاص نمیتواند باشد بلکه همه اجزای یک جامعه باید درصدد ارتقای فرهنگ عمل کنند، مثل صداوسیما به عنوان یک رسانه ملی، آموزش و پرورش و... نیروی انتظامی و قوه قضائیه شرایط بسیار خوبی را فراهم کرده‌اند و طرح‌های خوبی را هم به اجرا گذاشته‌اند، حتی هیاتهای حل اختلاف نیز نقش تأثیرگذاری را ایفا می‌کنند. بیشترین ضعف در خود مردم است، هرچند باید گفت که ضعفهایی در اجرای قوانین داریم. در صورتی که از ابتدا شروع به خودسازی کرده و مشکلات را ریشه‌ای حل کنیم، مطمئناً شرایط از اینکه هست، بسیار متفاوت‌تر خواهد بود، خودسازی بیشترین عامل تأثیرگذار در هر جامعه‌ای است.

مفاهیم

مفهوم لغوی محیط

محیط در لغت^۳ به معنای محیط زیست، محیط اطراف، احاطه و دور و بر آمده است. بطور کلی در متون تخصصی مدیریت، محیط، به پدیده های اطراف سازمان اطلاق می گردد؛ که بطور معمول عواملی نظیر دولت، رقبا، تکنولوژی، عرضه و تقاضای نیروی کار، مشتریان و ارباب رجوع و اخیراً صنعت مرتبط با سیستم را دربرمی گیرد.^۴ واژه محیط به معنای آنچه که احاطه می کند؛ احاطه اشیاء یا ناحیه یا موقعیت. عمل احاطه کردن و نتیجه این عمل جمع کلیه شرایط خارجی و اثر آنها در زندگی و توسعه موجودات، مجموعه عوامل فیزیکی شیمیایی بیولوژیکی و اجتماعی می باشد. فراگرفتن، نفوذ کردن، تحت نفوذ قرار دادن شرایط و اوضاع و احوال و مانند آن تعبیر شده است.^۵

مفهوم اصطلاحی محیط

در قوانین و مقررات کشور اعم از قانون اساسی و قوانین عادی و دیگر مقررات تعریفی از محیط ارائه نشده است ولی در تعریف کلی وجود و استمرار حیات انسانی و تمامی گیاهان و جانوران منوط به وجود محیط مادی یا به عبارت دیگر محیط مجموعه ای مرکب از آب، هوا و ذرات معلق نظیر دوده و غبار است همچنین در تعریف محیط آمده است محیط عبارت است از محیطی که فرایند حیات را فرا گرفته و با آن برهم کنش دارد. محیط زیست از طبیعت، جوامع انسانی و نیز فضایی که با فکر و به دست انسان ساخته شده است تشکیل یافته است و کل فضای زیستی کره زمین یعنی زیستکره یا بیوسفر را قرار می گیرد.^۶

تعریف محیط طبیعی

محیط طبیعی به همه ی محیط‌هایی که در آنها زندگی جریان دارد، گفته می‌شود مجموعه‌ای از عوامل فیزیکی خارجی و موجودات زنده که با هم در کنش هستند محیط طبیعی را تشکیل می‌دهند و بر رشد و نمو و رفتار موجودات تأثیر می‌گذارند به عبارت دیگر محیط زیست طبیعی عبارت ترکیبی از دانش های متفاوت در علم است از مجموعه عوامل زیستی و محیطی در غالب محیط زیست و غیر زیستی (فیزیکی، شیمیایی) که بر زندگی یک فرد یا گونه تأثیر می‌گذارند و از آن تأثیر می‌بینند. امروزه این تعریف غالباً به انسان و فعالیت‌های او مرتبط می‌شود و می‌توان محیط زیست را مجموعه‌ای از عوامل طبیعی کره ی زمین، همچون هوا، آب، اتمسفر، صخره، گیاهان و غیره، که انسان را احاطه می‌کنند خلاصه کرد.^۷

^۳ - دهخدا، ۱۳۶۸: فرهنگ لغت ص ۸۴۵

^۴ - سعیدی رضوانی، نوید، (۱۳۸۹)، فضای قابل درک: نگاهی به شهرسازی و مدیریت شهری در چند کشور اروپایی، مجله شهرداری ها، سال سوم، شماره بیست و هشت، ص ۱۲۵

^۵ - گلی پور، مرجان، عظیمی نورالدین، (۱۳۸۹)، پیشگیری محیطی از جرم، نخستین همایش ملی پیشگیری از جرم، تهران، ناجی نشر. ص ۲۴۱

^۶ - جیسون، سوزان (۱۳۸۷). پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی. ترجمه محسن کلاتری. [تهران]: انتشارات آذرکک. ص ۳۱۲

^۷ - احسانی، بهمن، (۱۳۸۹)، نقش طراحی محیط در پیشگیری از جرم، نخستین همایش ملی پیشگیری از جرم، تهران، ناجی نشر. ص ۱۴۱

مفهوم لغوی بزه و بزهکار

بزه در لغت به معنای خطا و گناه می‌باشد. بزه یا بزهکار یک پدیده اجتماعی است که در محیط‌های مختلف به شکل‌های متفاوتی مشاهده می‌شود. شکستن نظم اجتماعی و انحراف از هنجارهای جامعه را بزهکاری تعریف کرده‌اند.^۸

مفهوم اصطلاحی بزهکار

از دیدگاه روانکاوی بزهکار کسی است که بزه یا بزهکار یک پدیده اجتماعی است که در محیط‌های مختلف به شکل‌های متفاوتی مشاهده می‌شود. شکستن نظم اجتماعی و انحراف از هنجارهای جامعه را بزهکاری تعریف کرده‌اند. از دیدگاه روانکاوی بزهکار کسی است که نیروهای غریزی در وجود او به خوبی اداره نشده است و ذهن آگاه فرد به خوبی بر نیروهای غریزی نظارت ندارد. بنابراین چنانچه ذهن آگاه نتواند راهی برای خروج نیروهای غریزی پیدا کند که مورد قبول جامعه باشد، فرد دست به رفتارهایی بر خلاف هنجارهای اجتماعی می‌زند و یا میان دو دسته از فشارهای درونی و برونی قرار می‌گیرد و دچار بزهکاری می‌شود.^۹

مفهوم رفتار بزهکارانه

رفتار بزهکارانه در هر جامعه‌ای توسط قوانین حقوقی و هنجارهای اجتماعی آن جامعه مشخص می‌شود. باید اذعان داشت که قرن‌هاست رفتارهای قتل، دزدی، تخریب، نزاع، کلاهبرداری، تجاوز، آتش افروزی و... به عنوان رفتار بزهکارانه پذیرفته شده است و همه جوامع برای آن تعریف مشخصی دارند. تنها تفاوت مشهود، نوع و میزان تنبیهی است که بر اساس قوانین حقوقی آن جامعه تعیین می‌شود. البته بزه را بر اساس ارزش‌ها و تعیین ارزش‌ها یا بر حسب زمان و مکان تعریف می‌شود. با رویکردهای مختلف به موضوع بزهکاری و تعریف حقوق معلوم می‌گردد که بزه از دیدگاه حقوقی، جامعه‌شناسی و جرم‌شناسی متفاوت است.

مفهوم اصطلاحی جرم

در اصطلاح عبارت است از هر نوع عملی که در شرع ممنوع، و دارای کیفر دنیوی، همچون حدّ، تعزیر، قصاص، دیه و کفّاره و یا اخروی باشد؛ خواه در ارتباط با خود مجرم باشد، مانند ترک نماز و روزه و نوشیدن شراب و یا در ارتباط با دیگری، همچون ضرب و جرح و کشتن کسی. در واقع به تعداد نویسندگانی که در پی تعریف این مفهوم برآمده‌اند، تعریف وجود دارد. اگر از تفاوت‌های فرعی بگذریم و تفاوت‌های اساسی را ملاک قرار دهیم، می‌توان در نوشته‌های اختصاص یافته به پیشگیری از بزهکاری، دو جهت‌گیری کلی را ملاحظه کرد: رویکرد موسع که «هر اقدامی» در زمینه مبارزه با بزهکاری، حتی پاسخ‌های کیفری (ضمانت اجراهای کیفری) و جبران خسارت از بزه دیدگان را پیشگیرانه محسوب می‌کند. در این رویکرد، در واقع فقط به نتیجه توجه می‌شود، یعنی هر روش، صرف نظر از محتوا، خواه کیفری، خواه غیر کیفری که منجر به کاهش نرخ بزهکاری می‌شود. البته تعریف پیشگیری، موضوع چندان آسانی هم نیست، زیرا غالب نویسندگان، به بررسی پیشگیری می‌پردازند، بدون آن که از قبل، نسبت به تعریف و توجیه آن اقدام کنند. از سویی، اگر بخواهیم از متونی که به دنبال نقد و بررسی این موضوع

^۸ - دهخدا، ۱۳۶۸: فرهنگ لغت ص ۴۴۱

^۹ - حسینیون، سولماز، (۱۳۸۲)، بزه در شهر از دیدگاه طراحی شهری، مجله شهرداری ها، سال چهارم، شماره سی و نه ص ۱۳

بوده اند، استفاده کنیم، کار دشوارتر خواهد شد، زیرا این متون عموماً تعاریف بسیار متفاوتی از موضوع ارائه می دهند. هر چند که این مسئله قراردادی است.^{۱۰}

مبانی و چارچوب نظری

تأثیر محیط بر جرم

جرم و جنایت همواره در جوامع انسانی به طور مستمر و چشمگیر وجود داشته و جامعه شناسان و پژوهشگران حوزه اجتماعی همیشه به دنبال حل این معما بوده اند که چرا عده ای از افراد مرتکب جرم و بزه می شوند و هنجارها و قواعد اجتماعی را نادیده می پذیرند. ضرورت توسل به روش های علمی جهت بررسی و شناخت عوامل مؤثر بر ارتکاب جرم، سبب شده جامعه شناسان و جرم شناسان به ارائه نظریه های گوناگون برای تبیین عوامل مؤثر بر جرم و انحراف و ارائه راه حل های پیشگیرانه مبادرت ورزند.^{۱۱}

از نظر عده ای از اندیشمندان، مکان، انسان و زمان سه عنصر اصلی شکلگیری کجروی های اجتماعی است. بنابراین تفاوت در ساختار مکانی و خصوصیات رفتاری در کنار عامل زمان موجب می شود تا توزیع فضایی زمانی نوع و میزان جرایم در سطح شهر یکسان نباشد و در برخی محدوده ها به دلیل ویژگی های حاکم بر آن و خصوصیات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ساکنان آن، ارتکاب جرم بیشتر باشد.^{۱۲}

براین اساس در این بخش ابتدا به بررسی مطالعات صورت گرفته در خصوص جرم و محیط و سپس به چگونگی تأثیر محیط بر وقوع جرم می پردازیم. در این خصوص به این سوال مهم باید پاسخ بدهیم که آیا وقوع هر جرمی با محیط فیزیکی خود ارتباط دارد؟ و اینکه در خصوص چه جرائمی باید به بحث از ارتباط محیط و جرم پرداخت؟

نظریه ی جبرگرایی محیط^{۱۳}

مکتب تحقیقی معتقد به وجود جبر علمی در مورد انسان است. «انریکو فری» یکی از بنیان گذاران این مکتب می گوید: در این جبر قطعی عوامل مختلفی باید مورد بررسی قرار بگیرند که عبارت اند از:

- عوامل انسانی یا فردی

- عوامل فیزیکی یا محیطی

- عوامل اجتماعی

به عبارت دیگر باید اولاً: بنیادهای مربوط به جسم و روان مجرم را مورد مطالعه قرار داد، ثانیاً: محیط فیزیکی چون آب و هوا، خاک، حرارت و شرایط جوی حاکم بر بزهکار باید مورد مذاقه قرار گیرد و بالاخره عوامل اجتماعی که بر مجرم حاکم می باشند چون مذهب، سطح فرهنگ، تشکیلات اقتصادی و سیاسی کشور باید مورد توجه واقع شوند.^{۱۴}

^{۱۰} - خوش نمک، زهره، (۱۳۸۰)، فضاهای بدون دفاع ناشناخته برای مسئولان شهری، مجله شهرداری ها، سال سوم - شماره سی و چهارم، ص ۷۹

^{۱۱} - حیدری غلامحسن، کارگر بهمن، منافی سیده سمیه، خراسانیان میترا پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی (مطالعه موردی: زنجان) فصلنامه نگرش های نو در جغرافیای انسانی، سال چهارم، شماره ۱، زمستان ۱۳۹۰ ص ۱۱.

^{۱۲} - حناچی، مسعود، مژگانی، پروانه، (۱۳۸۹)، پیشگیری از جرائم شهری از طریق طراحی محیطی، نخستین همایش ملی پیشگیری از جرم، تهران، ناجی

نشر، ص ۱۵۲

از نظر «فری» عوامل فردی با عوامل اجتماعی جمع می شوند و از بزهکار که در اختیار قدرت های خارج از اراده اوست عروسک خیمه شب بازی می سازند بنابراین دیگر اراده ی مختاری وجود ندارد که بتواند مسئولیت ساز باشد. «فری» نتیجه می گیرد که مجازات ها قدرتی محدود برای مبارزه با جرائم دارند. بدین لحاظ به نظر وی پیشگیری از جرم و ایجاد اقداماتی که جانشین مجازات گردند صدها بار بر انتشار قوانین جزائی برتری دارند. «به طور کلی انریکو فری تأثیر محیط را بر جرم، به عنوان نقطه تمرکز نظریات خودش می شناسد و جهت پیشگیری از جرم نیز اقداماتی را پیشنهاد می کند که در برخی از آن ها توجه به امر مسکن و شهرسازی نیز ولو به صورت ضمنی دیده می شود».^{۱۵}

همچنین نظریه زیست بوم انسانی در مکتب شیکاگو^{۱۶} توسط جامعه شناسانی مانند «پارک»^{۱۷} و «برگس»^{۱۸} مطرح شد. این دیدگاه یکی از مهم ترین نظریاتی است که به بررسی علل وقوع جرم می پردازد. نظریه زیست بوم انسانی به تأثیرات محیطی و کالبدی شهر در پیدایش نوع رفتار، پراکندگی گروه های قومی، فعالیت های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی شهر توجه دارد و در سیر تکوینی خود می کوشد اصول و ویژگی های مکانی مؤثر در شکل گیری ناهنجاری در حوزه های شهری را تبیین کند.^{۱۹} جامعه شناسان مکتب شیکاگو از آغاز قرن بیستم برخی از رفتارهای انحرافی، مانند خودکشی، طلاق و فحشا را در شهر شیکاگو باهدف درک تأثیر عوامل جمعیت شناختی (مانند سن، خانوار، تراکم و مهاجرت) و عوامل بوم شناختی (مانند قومیت، نژاد و محل سکونت) مطالعه کردند. پارک معتقد است که نواحی شهری از پیشرفت و بهبود انگیزه های ساکنان جلوگیری کرده و باعث رواج انحرافات اجتماعی می شود و سازمان فیزیکی شهر تأثیر عمیق برالگوهای فرهنگی اجتماعی زندگی شهری می گذارد. یکی از پیش فرض های اصلی «پارک» و «برگس» این است که آن دسته از حوزه های درون شهری تجاری و صنعتی که به لحاظ اجتماعی دچار بی سازمانی اجتماعی شده اند ارزش ها و سنت های بزهکارانه و جنایی را توسعه می دهند.^{۲۰} پیشگامان مکتب زیست بوم انسانی همه ی مسائل اجتماعی از جمله میزان جرائم را در تفاوت ها و خصیصه های مکانی جستجو می کنند مثلاً نقاط گردشگری و تفریحی درون شهرها و مکان های پر ازدحام نسبت به نقاط آرام جرم زایی بیشتری دارند.^{۲۱}

نظریه زیست بوم انسانی توسط جرم شناسان بعدی در مطالعه نواحی جرم خیز و علت آن، مورد مطالعه قرار گرفت. «کلیفورد شاو» از جمله کسانی بود که از نظریه پارک در مورد علل بزهکاری اطفال و نوجوانان در شیکاگو، استفاده نمود. وی در بررسی مسائل بزهکاری اطفال و نوجوانان به بررسی محله ها پرداخت. «شاو» از این پژوهش ها نتایجی به دست آورد که از جمله نتایج مرتبط با بحث می توان به دو نتیجه مهم اشاره نمود:

اول اینکه محله های نواحی صنعتی یا بازرگانی ویا محله های چسبیده به این نواحی دارای بالاترین نرخ های بزهکاری هستند، دوم اینکه میزان بالای بزه در مناطق خاص به دلیل نژاد، قومیت یا مهاجرت افراد ساکن در آن نیست بلکه همواره وبا هر

^{۱۴} - حناچی، مسعود، مژگانی، پروانه، (۱۳۸۹)، پیشگیری از جرائم شهری از طریق طراحی محیطی، نخستین همایش ملی پیشگیری از جرم، تهران، ناجی نشر. ص ۱۷۸

^{۱۵} - فتوحی، حمید، (۱۳۸۱)، اصول طراحی پیاده رو، مجله شهرداری ها، سال چهارم، شماره ی سی و نه، تهران. ص ۲۵.

1-Schicago school

2-park

3-Burgess

^{۱۹} - فتوحی، حمید، (۱۳۸۰)، بهسازی گذرهای پیاده در مرکز شهر، مجله شهرداری ها، سال سوم، شماره سی و چهارم، ص ۱۲۵

^{۲۰} - علی آبادی، جواد (۱۳۸۱) نقش فضاهای شهری در تأمین امنیت اجتماعی، سازمان شهرداریها و دهیاریها، ماهنامه شهرداریها، شماره ۴۱، ص ۴۶.

^{۲۱} - عسگری، علی (۱۳۹۰). تحلیل های آمار فضایی با Arc GIS اطلاعات و ارتباطات شهرداری تهران، چاپ اول، انتشارات سازمان فناوری، تهران. ص ۲۱

ترکیب جمعیتی در آن مناطق، نرخ یکنواختی از جرم، در آن منطقه ها وجود دارد و شاید بالا بودن نرخ جرم در میان دسته خاصی مثل سیاه پوستان به دلیل الگوی توزیع مکانی آنان باشد که در مناطق جرم خیز وجود دارند و دلیل آن نیز قدرت اقتصادی پایین این دسته از افراد است که ناچار به زندگی در این مناطق هستند در این نظریه در کنار ساختار فیزیکی شهر به عوامل اجتماعی و فرهنگی در وقوع جرایم توجه شده است با این دیدگاه که این سازمان فیزیکی شهر است که تأثیر عمیقی بر الگوهای فرهنگی و اجتماعی زندگی شهری دارد.^{۲۲}

از طرف دیگر بعدها بریسک^{۲۳} و وبر^{۲۴} با استفاده از داده های مربوط به محله های شیکاگو، «فرضیه ایستایی جامعه کوچک را مطرح کردند از نظر آنان چنانچه قائل به نظریه گذار در محله ها و تأثیر آن در افزایش میزان بزهکاری نیز نباشیم، همچنان شاهد مناطق جرم خیز هستیم. مثل حالتی که یک فرد سفید پوست علی رغم مقاومت شدیدی که در مقابل مهاجرت یک سیاه پوست به مجاورت خود بروز می داد ولی باز هم نرخ بزهکاری کاهش چشمگیری نداشت.^{۲۵}

به علاوه شخص دیگری به نام استارک^{۲۶} نیز پنج جنبه ساختاری محله های شهری را به عنوان عواملی همبسته با نرخ بزهکاری عنوان نمود: تراکم (تعداد افراد در یک ناحیه مشخص)، فقر، کاربرد مختلط (یعنی مختلط بودن مراکز مختلف و کنار هم بودن سکونت گاه ها و مراکز فروش و صنایع)، کوچ دائم و خرابی (فرو ریختن ساختمان ها). «استارک» استدلال می نماید که این پنج جنبه باعث بروز حالت های جرم خواهانه بیشتری در بین ساکنان محله، به وجود آمدن فرصت هایی بیشتر جهت ارتکاب جرم، افزایش انگیزه ی مجرمانه، پایین آمدن آستانه ی تحمل افراد و کاهش کنترل غیر رسمی می شود. این عوامل موجب جذب افراد مستعد ارتکاب جرم، به این محله ها می گردد. به طور کلی می توان گفت که نظریه ایستایی جامعه کوچک محله ها و شهر را مورد توجه قرار می دهد در یک نگاه وسیع، این نظریه، سازمان اجتماعی محله را عاملی مؤثر در جلوگیری از وقوع جرم می داند. البته این سازمان اجتماعی خود به وسیله عواملی که در این نظریه توضیح داده شده مورد خلل واقع می شود.^{۲۷}

نظریات جرم شناسی مرتبط با فضای طراحی

در این پژوهش سعی در ارائه مهم ترین و در عین حال جدیدترین دیدگاه های مرتبط با بررسی های محیط ارتکاب جرم در شهرها می شود. البته این دیدگاه ها مقدمه ای هستند برای ورود به بحث اصلی ما در خصوص معماری و شهرسازی، پس از شناخت کامل بحث فضای مصنوع به عنوان موضوع عام، می توان به بحث خاص معماری و شهرسازی وارد شده و مطالعات خود را بر روی این موضوع خاص قرار داد. بنابراین رویکرد ما در این قسمت مطالعات عام سکونت در شهر خواهد بود و بررسی

^{۲۲} - گلی پور، مرجان، عظیمی نورالدین، (۱۳۸۹)، پیشگیری محیطی از جرم، نخستین همایش ملی پیشگیری از جرم، تهران، ناجی نشر. ص ۱۲۸.

3-Barsik

4-Webbr

^{۲۵} - عسگری، علی (۱۳۹۰). تحلیل های آمار فضایی با ARC GIS اطلاعات و ارتباطات شهرداری تهران، چاپ اول، انتشارات سازمان فناوری، تهران. ص ۳۳

1-Stark

^{۲۷} - عبدالمهدی حقی، مریم (۱۳۸۳). پایان نامه: پیشگیری از جرم از طریق برنامه ریزی کاربری اراضی شهری (مورد مطالعه: سرقت در شهر زنجان)، استاد راهنما محسن کلانتری. ص ۱۴۶

مطالعات مربوط به معماری و شهرسازی و عناوین زیر مجموعه آن به بخش دوم در بحث از شناخت فضاهای غیر قابل دفاع موکول خواهد شد.^{۲۸}

مطابق این نظریه افزایش جرم و جنایت رابطه مستقیمی با افزایش تراکم جمعیت دارد. در سال ۱۹۶۸ آنگلز^{۲۹} در بررسی جرایم خیابانی کالیفرنیا، ارتباط بین جرم و تراکم جمعیت را اثبات نمود. به نظر وی تراکم فعالیت افراد در خیابان‌های شهر، باعث افزایش جرم می‌شود. فضای متراکم از انبوه جمعیت ناآشنا و غریبه محیطی مساعد برای تخطی از قواعد و هنجارهای زندگی شهری را فراهم کرده. چرا که جامعه به موازات گسترش یافتن و متراکم شدنش تسلط کمتری بر فرد دارد و در نتیجه دیگر به خوبی گذشته قادر نیست گرایش‌های ضد اجتماعی را مهار کند.^{۳۰} هنگامی که تراکم جمعیت از حدی تجاوز می‌کند، افراد فوق العاده پرخاشجو می‌شوند، زیرا حداقل سرزمین مورد لزوم برای شکوفایی در اختیار آنان نیست. این فرض بی‌گمان علت کثرت فوق العاده بزهکاری در مجموعه‌های پرجمعیت حومه شهرهای بزرگ را توجیه می‌کند.^{۳۱}

در گزارش کمیته مأمور مطالعه در امر خشونت و بزهکاری فرانسه که تحت ریاست «آلن پرفیت» انجام شده توصیه می‌شود سیاستی اتخاذ گردد که به موجب آن سیاست، جمعیت شهرهایی که هنوز به حد ۵۰۰۰۰۰ نفر نرسیده از این رقم تجاوز ننماید برای وصول به این اهداف و جلوگیری از گسترش نسنجیده شهرها ضروری است که در کنار شهرها و در آن سوی کمربند سبز، شهرک‌ها و شهرهای اقماری مانند، به وجود آید تا جمعیت اضافه در آن‌ها اسکان داده شوند همان‌طور که ملاحظه می‌شود در این نظریه صرفاً بر عامل جمعیت تأکید می‌شود و سایر عوامل نادیده گرفته شده اند درحالی که جرم یک پدیده ای پیچیده است و محصول عوامل مختلف.^{۳۲}

نظریه ی محیط فقر^{۳۳}

این دیدگاه با تعیین شاخص‌هایی، چون کیفیت و نوع مسکن، میزان بیکاری و فقر و تعیین محیط‌های فقیر نشین شهر، رابطه این محیط‌ها را با میزان ناهنجاری، مورد بررسی قرار می‌دهد. بر این اساس محله‌های شلوغ و پرجمعیت حاشیه نشین که در نتیجه ایجاد خانه‌های محقر و کوچک ایجاد می‌شود، کانون بحران‌ها و معضلات اجتماعی هستند. فقر مادی و فرهنگی، ازدحام و شلوغی و بیکاری عدم دسترسی به مسکن مناسب از جمله عواملی هستند که زمینه را برای بزهکاری جوانان و نوجوانان فراهم می‌سازند و امنیت اجتماعی را کاهش می‌دهند.

در این دیدگاه به مکان‌های خاص شهر، که در آن میزان جرایم بیشتر از سایر مناطق است تأکید می‌شود. در شهرها برخی مکان‌ها به دلیل موقعیت خاص، ساختار کالبدی خاص و همچنین ویژگی‌های اجتماعی و فرهنگی اقتصادی ساکنان آن، عدم توازن بین جمعیت و امکانات موجود در شهرها امکان بیشتری برای وقوع جرم دارند.^{۳۴} به عنوان مثال نقاط گردش و تفریحی

^{۲۸} حیدری غلامحسین، کارگر بهمن، منافی سیده سمیه، خراسانیان میترا پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی (مطالعه موردی: زنجان) فصلنامه نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، سال چهارم، شماره ۱، زمستان ۱۳۹۰ ص ۲۴.

1-Angels

^{۳۰} - عبداللهی حقی، مریم، (۱۳۸۹)، تحلیل جغرافیایی نوع و میزان جرائم در بخش مرکزی شهرها، نخستین همایش ملی پیشگیری از جرم (۱۳۸۷)، تهران، ناجی نشر، ص ۷۹

^{۳۱} - عباسی ورکی، الهام (۱۳۸۷) شناسایی و تحلیل فضایی کانون های جرم خیز شهر قزوین با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی، نمونه موردی: بزه قاچاق و سوء مصرف مواد مخدر در شهر قزوین، پایان نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه زنجان، زنجان، ص ۱۶۹

^{۳۲} - صفاری، علی، (۱۳۸۰)، مبانی نظری پیشگیری از وقوع جرم، مجله تحقیقات حقوقی، شماره سی و چهارم و سی و سه، ص ۶۹

2-Distressed neighborhood

درون شهرها و مکان‌هایی که دارای بیشترین ازدحام هستند، نسبت به نقاط آرام جرم زایی بیشتری دارند. مطابق این نظریه مناطق درونی شهرها که شرایط محیطی مطلوبی ندارند به همراه زاغه‌ها و حلی آبادی‌های اطراف شهر که دارای تراکم‌های بالا و نامناسب اند به عنوان مکان‌هایی با بیشترین میزان جرم و بزهکاری شناخته می‌شوند.^{۳۴}

روش تحقیق

روش انجام این تحقیق روش پیمایشی می‌باشد. روش مورد استفاده در این تحقیق پیمایشی می‌باشد بدین قرار که محقق با استفاده از پرسشنامه که دارای مجموعه‌ای از سوالات استاندارد شده (بسته) و باز است پاسخگویان را مورد آزمون قرار داده و اطلاعات را گردآوری کرده است.

جامعه آماری

جامعه آماری در این تحقیق کلیه افراد شهرستان بوشهر می‌باشد که تعداد دقیق آن‌ها در دسترس نمی‌باشد.

نمونه آماری و تعیین حجم نمونه

از تعداد کل جامعه آماری تعداد ۴۷ نفر از افراد را به عنوان نمونه آماری انتخاب کردیم. در این تحقیق با توجه به حجم وسیع جامعه آماری و به منظور تسهیل و تسریع کار تحقیق و صرفه جویی در وقت و هزینه‌ها به ناچار تعدادی از افراد جامعه آماری به عنوان نمونه معرفی و به صورت تصادفی برای مطالعه انتخاب شدند. نمونه آماری: نمونه آماری در این تحقیق تعداد ۴۷ نفر از افراد می‌باشد که بر اساس محاسبات فرمول کوکران بدست آمده است.

برای بدست آوردن حجم نمونه از فرمول کوکران زیر استفاده می‌کنیم.

$$n = \frac{\frac{t^2 \cdot pq}{d^2}}{1 + \left[\frac{1}{n} \right] \left[\frac{t^2 \cdot pq}{d^2} - 1 \right]}$$

N: تعداد افراد شهر بوشهر

n: حجم نمونه

p: صفت مورد بررسی در جامعه

q: عدم وجود ویژگی در جامعه آماری

N: در مخرج فرمول بیانگر جامعه آماری

d: میزان خطا (درجه اطمینان)

^{۳۴} - قدوسی، مهران، (۱۳۷۹)، پارک‌های شهری: دیروز، امروز، فردا، مجله شهرداری، سال دوم، شماره بیست و یکم، ص. ۸۹

t: مقدار ضریب اطمینان

$$n = \text{نمونه آماری} = \frac{t^2 \times pq}{d_2}$$

$$d = 0.5\%$$

$$p = 0.5\%$$

$$t^2 = 1/96$$

$$q = 0.5\%$$

روش نمونه گیری و حجم نمونه

در این تحقیق از روش نمونه گیری تصادفی استفاده شده است. این روش یکی از بهترین روش های نمونه گیری است زیرا در این روش همه ی اعضای جامعه شانس مساوی برای انتخاب شدن دارند. حجم نمونه $n = 47$

ابزار گردآوری تحقیق

پرسش نامه

پرسشنامه یکی از ابزارهای رایج تحقیق و روشی مستقیم برای کسب داده‌های پژوهش است. پرسشنامه مجموعه‌ای از سوالات است که پاسخ‌دهنده با ملاحظه آنها پاسخ لازم را ارائه می‌دهد. این پاسخ، داده مورد نیاز پژوهشگر را تشکیل می‌دهد. سوالات پرسشنامه را نوعی محرک پاسخ می‌توان محسوب کرد. از طریق سوالات پرسشنامه می‌توان دانش، علایق، نگرش‌ها، و عقاید فرد را مورد ارزیابی قرار داد، به تجربیات قبلی وی پی برده و به آنچه در حال حاضر انجام می‌دهد آگاهی یافت. ابزار اندازه گیری در این پژوهش پرسشنامه ۱۷ سؤالی است.

شیوه تجزیه و تحلیل داده ها

پس از تکمیل فرم ها اطلاعات بدست آمده بوسیله نرم افزار SPSS تحلیل شد و از کلیه متغیرهای وارد شده آمار توصیفی همچنین آمار استنباطی گرفته شد و رد یا تائید فرضیات جهت پی بردن به سطح رابطه و همبستگی میان متغیرها مشخص شدند. دو دسته آزمون توصیفی (شامل فراوانی، درصد و انحراف معیار داده ها) و آزمون استنباطی شامل آزمون تحلیل همبستگی و آزمون رتبه بندی تی با هدف بررسی فرضیات انجام گردید.

آمار و یافته های توصیفی

جدول ۱. توزیع فراوانی نمونه مورد مطالعه بر حسب جنسیت پاسخگویان

درصد	فراوانی	شاخص ها جنسیت
٪۹۳,۶۱	۴۴	مرد
٪۶,۳۹	۳	زن
٪۱۰۰	۴۷	تعداد

جدول فوق نشان دهنده توزیع فراوانی نمونه آماری مورد مطالعه بر اساس متغیر جنس می باشد، از مجموع ۴۷ نفر پاسخگوی مورد مطالعه ٪۹۳,۶۱ مرد و ٪۶,۳۹ زن بوده اند. درصد ها به نسبت جمعیت نمونه بدست آمده است.

جدول ۲. جدول توزیع فراوانی سابقه کار پاسخگویان

درصد	فراوانی	شاخص ها سابقه کار
٪۶,۳۹	۳	زیر ۵ سال
٪۳۴,۰۶	۱۶	۶-۱۰ سال
٪۲۷,۶۵	۱۳	۱۱-۱۵ سال
٪۲۱,۲۷	۱۰	۱۶-۲۰ سال
٪۱۰,۶۳	۵	۲۰ سال به بالا
٪۱۰۰	۴۷	تعداد

بر اساس یافته های جدول فوق، ٪۶,۳۹ بین زیر ۵ سال سابقه کار داشتند و سایر اعضای نمونه به ترتیب دارای ۶ تا ۱۰ سال سابقه (۳۴/۰۶ درصد) ۱۱-۱۵ سال سابقه (۲۷/۶۵ درصد)، ۱۶-۲۰ سال (۲۱,۲۷ درصد) همچنین ۲۰ سال به بالا (۱۰/۶۳ درصد) می باشند.

جدول ۳. جدول توزیع فراوانی نمونه مورد مطالعه بر حسب وضعیت تحصیلی پاسخگویان

درصد	فراوانی	شاخص ها وضعیت تحصیلی
٪۴,۲۵	۲	دیپلم
٪۱۷,۴	۸	فوق دیپلم

لیسانس	۳۲	٪۶۸,۰۸
فوق لیسانس	۵	٪۱۰,۶۳
تعداد	۴۷	٪۱۰۰

جدول فوق نشان دهنده توزیع فراوانی نمونه آماری بر اساس متغیر وضعیت تحصیلی پاسخگویان می باشد. از مجموع ۴۷ پاسخگو مورد مطالعه، ۴,۲۵٪ پاسخگویان دارای مدرک دیپلم، ۱۷/۴٪ فوق دیپلم، ۶۸,۰۸٪ لیسانس، ۱۰/۶۳٪ فوق لیسانس داشته اند. درصد ها به نسبت جمعیت نمونه بدست آمده است.

جدول ۴. توزیع فراوانی میزان تأثیر آب هوا بر گرایش به ناهنجاری های اجتماعی.

شاخص ها	فراوانی	درصد
خیلی زیاد	۱۸	۳۸,۲۹
زیاد	۱۳	۲۷,۶۵
متوسط	۵	۱۰,۶۳
کم	۷	۱۴,۸۹
خیلی کم	۴	۸,۵۱
تعداد	۴۷	۱۰۰,۰

بر اساس یافته های تحقیق ۳۸,۲۹ پاسخگویان تأثیر آب هوا بر گرایش به ناهنجاری های اجتماعی را خیلی زیاد و ۲۷,۶۵ آنها زیاد، ۱۰,۶۳ متوسط، ۱۴,۸۹ کم و ۸,۵۱ خیلی کم پاسخ داده اند.

جدول ۵. توزیع فراوانی میزان تأثیر شرایط اقلیمی بر بزهکاری.

شاخص ها	فراوانی	درصد
خیلی زیاد	۱۹	۴۰,۴۲
زیاد	۱۵	۳۱,۹۱
متوسط	۳	۶,۳۸
کم	۶	۱۲,۷۶
خیلی کم	۴	۸,۵۱
تعداد	۴۷	۱۰۰,۰

بر اساس یافته های تحقیق ۴۰,۴۲ پاسخگویان میزان تأثیر شرایط اقلیمی بر بزهکاری را خیلی زیاد و ۳۱,۹۱ آنها زیاد، ۶,۳۸ متوسط، ۱۲,۷۶ کم و ۸,۵۱ خیلی کم پاسخ داده اند.

جدول ۶. توزیع فراوانی تأثیر منفی درجه حرارت گرما بر عملکرد افراد

شاخص ها	فراوانی	درصد
خیلی زیاد	۱۲	۲۵,۵۳
زیاد	۱۸	۳۸,۲۹
متوسط	۸	۱۷,۰۲
کم	۶	۱۲,۷۶
خیلی کم	۳	۶,۳۸
تعداد	۴۷	۱۰۰,۰

بر اساس یافته‌های تحقیق ۲۵,۵۳ پاسخگویان تأثیر منفی درجه حرارت گرما بر عملکرد افراد را خیلی زیاد و ۳۸,۲۹ آنها زیاد، ۱۷,۰۲ متوسط، ۱۲,۷۶ کم و ۶,۳۸ خیلی کم پاسخ داده اند.

جدول ۷. توزیع فراوانی میزان گرایش به ماندن در منزل در هوای سرد

شاخص ها	فراوانی	درصد
خیلی زیاد	۸	۱۷,۰۲
زیاد	۶	۱۲,۷۶
متوسط	۲	۴,۲۵
کم	۱۹	۴۰,۴۲
خیلی کم	۱۲	۱۶,۲۱
تعداد	۴۷	۱۰۰,۰

بر اساس یافته‌های تحقیق ۱۷,۰۲ پاسخگویان میزان گرایش به ماندن در منزل در هوای سرد را خیلی زیاد و ۱۲,۷۶ آنها زیاد، ۴,۲۵ متوسط، ۴۰,۴۲ کم و ۱۶,۲۱ خیلی کم پاسخ داده اند.

یافته‌های استنباطی

بررسی فرضیه‌های تحقیق

در این قسمت ابتدا با استفاده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف، نرمال بودن متغیرهای تحقیق مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج در جدول (۹) آورده شده‌اند. سطح معناداری مربوط به این آزمون برای همه متغیرهای تحقیق بیشتر از ۰/۰۵ است. بنابراین متغیرهای تحقیق از توزیع نرمال تبعیت می‌کنند.

جدول ۸. آزمون نرمال بودن متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	معناداری
نمره محیط طبیعی	۳,۸۰۳۳	۰.۵۴۷۲۵	۰/۱۶۰
بزهکاری	۴,۱۱۱۱	۰.۵۵۱۶۴	۰/۳۰۴
ساحلی بودن و معماری شهری	۱/۲۵۱۷	۰/۶۱۳۵	۰/۲۰۸
افزایش درجه حرارت	۴/۲۵۱۹	۰/۲۱۸۹	۰/۱۸۸

یافته‌های جدول فوق نشان می‌دهد که داده‌های هر دو پرسشنامه با توجه به سطح معناداری که بیشتر از $\text{sig} \geq 0.05$ است در سطح نرمال است.

فرضیه اصلی: به نظر می‌رسد بین محیط طبیعی از جمله اقلیم و تغییرات فصول و بزهکاری در شهرستان بوشهر رابطه مستقیم وجود دارد.

جدول ۹. ضریب همبستگی بین محیط طبیعی از جمله اقلیم و تغییرات فصول و بزهکاری

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	همبستگی پیرسون	آماره همبستگی
محیط طبیعی از جمله اقلیم و تغییرات فصول	۲,۱۱۷	۰/۲۶۲۳	ضریب همبستگی	۰/۳۱۹
بزهکاری	۲,۴۱۴	۰/۵۵۴	معناداری	۰/۰۲

بر اساس نتایج حاصله از آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین محیط طبیعی از جمله اقلیم و تغییرات فصول و بزهکاری رابطه معنادار وجود دارد زیرا سطح معناداری $\text{sig} \leq 0.05$ قابل قبول است. لذا فرضیه فوق‌الذکر با قوت بالا مورد تأیید قرار می‌گیرد چون ضریب معناداری ۰/۰۲ می‌باشد پس فرضیه با ۹۸٪ احتمال قابل قبول است.

فرضیه اول: بنظر می‌رسد بین افزایش درجه حرارت و بزهکاری خشونت‌آمیز از جمله ضرب و جرح رابطه مستقیمی وجود دارد.

جدول ۱۰. ضریب همبستگی بین افزایش درجه حرارت و بزهکاری خشونت‌آمیز از جمله ضرب و جرح

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	همبستگی پیرسون	آماره همبستگی
افزایش درجه حرارت و بزهکاری خشونت‌آمیز	۴,۰۲۴	۲,۵۰۱	ضریب همبستگی	۰/۴۱۲
بزهکاری	۲,۴۱۴	۰/۵۵۴	معناداری	۰/۰۳

بر اساس نتایج حاصله از آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین افزایش درجه حرارت و بزهکاری خشونت‌آمیز از جمله ضرب و جرح رابطه معنادار وجود دارد. لذا فرضیه فوق‌الذکر با قوت بالا مورد تأیید قرار می‌گیرد چون ضریب معناداری ۰/۰۳ می‌باشد پس فرضیه تأیید می‌شود.

فرضیه دوم: بنظر می‌رسد ساحلی بودن و معماری شهری در شهرستان بوشهر باعث افزایش بزهکاری می‌شود.
جدول ۱۱. ضریب همبستگی بین ساحلی بودن و معماری شهری در شهرستان بوشهر و افزایش بزهکاری

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	همبستگی پیرسون	آماره همبستگی
ساحلی بودن و معماری شهری	۳,۰۸۹	۲,۴۱۴	ضریب همبستگی	۰/۵۱۲
بزهکاری	۲,۴۱۴	۰/۵۵۴	معناداری	۰/۰۴

بر اساس نتایج حاصله از آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین ساحلی بودن و معماری شهری در شهرستان بوشهر با افزایش بزهکاری رابطه معنادار وجود دارد. لذا فرضیه فوق‌الذکر با قوت بالا مورد تأیید قرار می‌گیرد چون ضریب معناداری ۰/۰۴ می‌باشد پس فرضیه با ۹۶٪ احتمال تأیید می‌شود.

جدول ۱۲. تحلیل آزمون تی میان مولفه‌های مورد بررسی

ردیف	شاخص‌ها	آزمون	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار	مقدار T	سطح معنی داری	تعداد
۱	محیط طبیعی	۲/۱۵۵	۰/۴۲۵	۰/۲۰۸	۱/۶۳۶	۰/۰۲	۴۷	
۲	بزهکاری	۳/۳۶۵	۰/۱۷۷	۰/۳۱۲	۰/۴۱۵	۰/۰۲	۴۷	
۳	ساحلی بودن و معماری شهری	۲/۴۱۵	۰/۶۳۶	۰/۴۷۷	۱/۶۳۶	۰/۰۳	۴۷	
۴	افزایش درجه حرارت	۲/۶۲۱	۰/۴۲۵	۰/۵۴۵	۲/۱۵۸	۰/۰۲	۴۷	

یافته‌های جدول آزمون تی نشان می‌دهد با توجه به مقایسه مقادیر میانگین‌ها محیط طبیعی (۲/۱۵۵) بزهکاری (متغیر وابسته) (۳/۳۶۵) ساحلی بودن و معماری شهری (۲/۴۱۵) می‌باشند ولی متغیر افزایش درجه حرارت بالاترین میانگین را در بین متغیرهای مستقل بدست آورده است. (۲/۶۲۱)

نتیجه‌گیری

وقوع جرم، علاوه بر بزهکار و بزه دیده، به مکان وقوع جرم نیز نیاز دارد. جرایم در مکان رخ می‌دهند، از این رو این اندیشه به ذهن‌خطور می‌کند که اتخاذ تدابیر پیشگیری از جرم در خصوص محیط نیز ضروری می‌باشد. همانطور که می‌دانیم مجرمین معمولاً در انتخاب هدف مجرمانه خود تصمیمی عاقلانه گرفته و برای این کار نوع جرم، زمان، جاذبه‌ها و امکانات مکان را برای

ارتکاب عمل مجرمانه در نظر می‌گیرد. بنابراین از آنجا که عوامل محیطی باعث ایجاد انگیزه، رغبت، کشش و قصد مجرمانه در فرد می‌شوند، طراحی صحیح معماری جهت پیشگیری از جرم، یکی از راه حل‌های ضروری در امر پیشگیری از جرم می‌باشد اما رویکرد پلیس جامعه محور و انسان مدار، کل جامعه و لایه‌های آن را مسئول مبارزه با جرم می‌داند. در این رویکرد پلیس به عنوان بخشی از جامعه می‌تواند با هدایت شهروندان و الگو دادن به آن‌ها بستری مناسب برای مشارکت عموم ی در پیشگیری از وقوع جرم فراهم سازد. در این راستا نقش سیاست‌گذاران، متخصصان طراحی و مهندسی شهری را نمی‌توان در کاهش احتمال وقوع جرم از طریق ایجاد محیط‌های امن و طراحی محیطی پیشگیری از وقوع جرم نادیده گرفت.

اندیشمندان در شناسایی عوامل محیطی بروز جرایم دریافته‌اند، مکان، انسان، زمان سه عنصر اصلی مؤثر در شکل‌گیری رفتار مجرمانه است. بنابراین تفاوت در شرایط مکانی، زمانی و رفتاری سبب توزیع جغرافیایی متفاوت بزهکاری می‌شود. بررسی‌ها نشان می‌دهد بزهکاران در انتخاب محل و زمان انجام رفتارهای مجرمانه خود منطقی و سنجیده عمل می‌کنند و تنها مکان‌هایی را بر می‌گزینند که امکان ارتکاب جرم در آن سهل تر باشد و سریع تر بتوان از محل فرار نمود. امروزه شهرنشینی و شهرگرایی به صورت یک پدیده اجتماعی در کلیه جوامع مطرح شده است. اگر نگاهی هرچند مختصر به جمعیت شهری در جهان بیندازیم به خوبی در می‌یابیم که هم اکنون نیمی از جمعیت جهان در شهرها زندگی می‌کنند. نرخ سریع رشد جمعیت شهری توانایی دولت‌ها را در تأمین خدمات اولیه از یک طرف و جلوگیری از معضلات و آسیب‌های اجتماعی از طرفی دیگر محدود می‌سازد. در این روند آنچه به صورت یک حقیقت ناخوشایند در محیط شهری رخ می‌نماید، گسترش بیش از پیش جرم و جنایت است. در مورد جرایم شهری مسئله‌ای که باید مورد توجه قرار بگیرد وضعیت فیزیکی شهرهاست. در خصوص تأثیر معماری شهری بر وقوع جرایم چهار سؤال را مطرح کردیم در این بخش فرضیات ارائه شده در پاسخ به سؤالات تحقیق به شرح ذیل بیان می‌گردد:

۱- آیا میان محیط و بزهکاری افراد ارتباطی وجود دارد؟

- انسان در رفتارهای خویش متأثر از محیط است و نباید رفتارهای او را جدای از محیط تبیین کرد این محیط به دو محیط طبیعی و اجتماعی تقسیم می‌شود و در کل تعامل پویایی میان محیط و رفتار مجرمانه وجود دارد. بررسی اندیشمندان مختلف این فرضیه را که میان محیط جغرافیایی و رفتارهای انسانی ارتباط تنگاتنگی وجود دارد، به اثبات می‌رساند. ارتکاب اعمال مجرمانه را می‌توان نوع خاصی از رفتار دانست که در بروز این رفتار عوامل محیطی تأثیر بسزایی دارند و نمی‌توان جرم را بدون در نظر گرفتن عوامل محیطی تبیین کرد

۲- آیا وضعیت اقلیم ساختاری شهر و اماکن مسکونی در بروز بزهکاری تأثیر دارد؟

- بین بزهکاری و نوع مسکن همبستگی وجود دارد و بزهکاری بر حسب انواع مسکن تغییر پیدا می‌کند و نمی‌توان نقش مسکن و محیطی که افراد در آن زندگی می‌کنند و یا اوقات فراغت خود را می‌گذرانند از نظر دور داشت. بابررسی جرایم شهری به این نتیجه رسیدیم که وضعیت فیزیکی شهرها بر شدت و نوع جرایم شهری تأثیر می‌گذارد. در این وصف می‌توان به این نکته اشاره کرد که اساس جرایم شهری در نقاط مختلف محیط شهری شکل می‌گیرد و براساس مکانی که در آنجا ارتکاب می‌یابد دارای خصوصیات متفاوتی می‌باشد.

۳- آیا از طریق معماری و شهرسازی می‌توان از وقوع بزهکاری پیشگیری نمود؟

- ارتکاب اعمال مجرمانه را می‌توان نوع خاصی از رفتار دانست بنابراین با استفاده از اصول طراحی فیزیکی اعم از معماری و شهرسازی مبتنی بر اندیشه‌های جرم‌شناسی می‌توان از وقوع جرایم پیشگیری نمود.

درفصل دوم به این نتیجه رسیدیم که در ساخت شهرها باید تعامل انسان و محیط را در نظر گرفت. همان طور که گفته شد عوامل متعددی ممکن است بستر ساز وقوع جرم شوند، اما سه عنصر اصلی نقش اساسی در وقوع جرم دارند: مجرم، قربانی، مکان وقوع جرم. از این رو این اندیشه به ذهن خطور می کند که اتخاذ تدابیر پیشگیری از جرم در خصوص محیط نیز ضروری می باشد. بدین معنا که با طراحی مناسب می توان محل وقوع جرم را برای فعالیت مجرمان نامناسب ساخت و از سوی دیگر ترس از وقوع جرم را برای قربانیان جرم کاهش داد. بنابراین با استفاده از اصول طراحی فیزیکی اعم از معماری و شهرسازی مبتنی بر اندیشه های جرم شناسی می توان از وقوع جرایم پیشگیری نمود. در خصوص اصول صحیح معماری باید توجه نمود که معماری باید بتواند با افزایش تدابیری که کار مجرم را دشوارتر می سازد و تدابیری که احتمال خطر برای مجرمین را افزایش می دهد، منفعت حاصله از ارتکاب جرم را کاهش بدهد. برای رسیدن به این نتیجه چهار اصل عمده پیشنهاد می شود: نظارت، کنترل ورودی ها، تقویت حس قلمرو و محافظت از سیبل های جرم.

همان طور که ذکر شد یکی از عوامل وقوع جرم عوامل مکانی می باشد. بنابراین جرایم بیشتر در مکان هایی اتفاق می افتد که برای ارتکاب جرم مناسب تر باشد. که چنین فضاهایی فضاهای غیر قابل دفاع نامیده می شوند. این نام گذاری براساس مطالعات اسکار نیومن صورت گرفته است. مطالعه فضاهای غیر قابل دفاع، این موضوع را که می توان اماکن مختلف مسکونی، تجاری و... را با استفاده از اصول قابل دفاع نمودن، بهبود بخشید به اثبات می رساند.

۴- آیا معماری در بروز بزهکاری مؤثر باشد؟

-بررسی جرایم نشان می دهد که معماری در خصوص برخی جرایم مؤثر می باشد. به نظر میرسد در خصوص یک سری از جرایم که به جرایم کینه توزانه معروفند نوع طراحی و معماری نتواند مانع وقوع جرم شود دربررسی این فرضیه مشخص شد که معماری در خصوص برخی جرایم مؤثر است. با استفاده از معماری می توان فرصت ارتکاب جرم را در منطقه ای گرفت اما در خصوص جرایم کینه توزانه، معماری شاید بتواند مرتکب را از ارتکاب در مکان خاصی منصرف نماید اما امکان انحراف وی به طور کامل با استفاده از معماری ممکن نیست. در پایان نیز باید به نقش دولت در معماری و شهرسازی اشاره کرد. با توجه به وضعیت اقتصادی، برخی اشخاص توانایی مالی برای جامعه ی عمل پوشاندن به الزامات جرم شناسی ندارند. در این خصوص دولت باید وارد عمل شده و بودجه ی مناسبی برای این امر اختصاص دهد. در این راستا وضع قوانین در خصوص معماری صحیح برای معماران، می تواند برای طراحی صحیح مؤثر می باشد. شهرداری ها می توانند ارائه پایان کار را منوط به رعایت نکات فنی و وضعی جهت پیشگیری از وقوع جرم، در ساختمان یا مجتمع مسکونی یا اداری نمایند.

از طرف دیگر مشارکت مردم در سیاست جنایی حائز اهمیت فراوان است. به گونه ای که آنان می توانند به عنوان یک اهرم عمده برای مشروعیت و کارآمدی طراح های مختلف پیشگیری باشند شهروندان می توانند فرصت های مجرمان را برای ارتکاب جرم کاهش داده و در نتیجه موجب خطرهای شخصی کم تر و میزان جرایم پایین تر برای یک جامعه بزرگ تر شوند. در کل می توان گفت پیشگیری موفقیت آمیز و سودمند از جرم به مشارکت و همکاری بین شهروندان و حکومت وابسته است. البته در انتها می بایستی به این مطلب اشاره کنیم که جرایم شهری دارای ریشه های عمیق اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی است که به طور حتم نیاز به بررسی جامعه شناسی و جرم شناسانه دارد. اما در جامعه خودمان کاستی های زیادی در پیشگیری از جرایم شهری وجود دارد که این مسئله با تشدید شهرگرایی و شهرنشینی و در نتیجه گسترش جرایم شهری رخ می نمایند. شایسته است که مسئولان و دولت مردان چه آنان که در زمینه های مبنایی زندگی شهری مسئولیت دارند، چه مسئولانی که

در پیشگیری ثانوی به برنامه ریزی می پردازند، با توجه به ابعاد ظریف سیاست گذاری در امر پیشگیری از جرایم شهری مراکز خاص پیشگیری از جرایم شهری را چه به صورت رسمی و چه به صورت غیر رسمی تأسیس نمایند و با استفاده از تحقیقات جرم‌شناسی و شهرسازی و مهندسی شهرسازی و معماری ابعاد خرد و کلان سیاست های شهری پیشگیرانه در محیط شهری را ترسیم نمایند.

توجه به ارتباط بین محیط مسکونی و ساختار شهرها و افزایش ایمنی آن از طریق بهبود در طراحی محیط مقوله ای است که در بسیاری از کشورها توجه لازم به آن نشده است. در واقع زمانی که بحث از استاندارد های شهر سازی و معماری می‌شود معماران و شهرسازان به دنبال راه حل های فنی و مصالح لازم در بالا بردن استحکام فیزیکی آن می گردند و یا حداکثر جلوه های ظاهری و داخلی نماها مورد توجه قرار می گیرد. حال از آنجا که جرایم در بستر مکان رخ می دهد، طراحی مناسب محیط، که در قالب معماری و شهرسازی نمود می یابد، راه حل مناسبی در پیش گیری از وقوع جرم می‌باشد. از رو در این مبحث به دنبال پاسخ مناسب به این سوال هستیم که چه ارتباطی میان اماکن مختلف مسکونی به لحاظ وضعیت فیزیکی ساخت و رفتارهای انسان وجود دارد؟ چه ارتباطی میان محیط و رفتارهای مجرمانه افراد وجود دارد؟ آیا وضعیت ساختاری شهری و اماکن مسکونی در بروز جرم تأثیر دارد؟

درباره موضوع تأثیر محیط بر وقوع جرم باید به این مسئله اشاره داشت که هرچند عوامل زیادی در وقوع جرم تأثیر گذار هستند ولی باید توجه داشت که این عوامل در کنار سایر عوامل باعث ایجاد انگیزه و قصد مجرمانه در فرد می گردند. به عبارت دیگر تا زمانی که فرصت ارتکاب آسان و بی دغدغه جرم از یک طرف و نیز عدم حفاظت و حمایت فیزیکی از بزه دیده یا موضوع بزه از طرف دیگر، برای مجرم، ارتکاب جرم با ریسک بسیار پایین را فراهم می سازد، نمی توان از وقوع بزه توسط بزهکار جلوگیری کرد. در واقع پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیط فیزیکی به دنبال این مساله هستیم که از طریق تغییر در شرایط هدف مورد جرم و نیز از دسترس قرار دادن آن نسبت به بزهکار و افزایش هزینه ارتکاب جرم، وقوع جرم را به حداقل برسانیم. بسیار اتفاق می افتد که مجرم از یک نقطه خاص می گذرد ولی مطمئناً به دنبال نقطه مناسب دیگری جهت انجام فعل مجرمانه خود می رود به گونه ای که امکان وقوع جرم مورد نظر وی با خطرات و هزینه پایین تری وجود داشته باشد. این همان چیزی است که اصطلاحاً به آن جابجایی گفته می‌شود. جابجایی جرم یک ایراد اساسی در این نوع از پیشگیری است. البته در پاسخ میتوان گفت تصمیم به ارتکاب بسیاری از جرایم، یک تصمیم کور نیست، بلکه تا حد زیادی به شرایط و موانع اطراف بستگی دارد. چنانچه خواهان پیشگیری همه جانبه و فراگیر از جرم در جامعه از طریق طراحی محیطی فیزیکی باشیم، باید تمام جوانب و سطوح در نظر گرفته شود و تنها به پیشگیری مقطعی آن هم در مناطق جرم خیز، اکتفا نکنیم. محیط می تواند بر رفتار به صورت عام موثر باشد و از این طریق تأثیر غیر مستقیم بر وقوع جرم خواهد داشت. شناسایی مکان‌های متعدد برای ارتکاب بزه در شهرها و تلاش برای پیشگیری و کاهش میزان جرم، اهمیت به سزایی در مقطع کنونی دارد.

پیشنهاد ها:

۱- آموزش به متخصصان و برنامه ریزان شهری و نیروی انتظامی در خصوص پیشگیری از وقوع جرم از طریق طراحی محیطی و نشر و معرفی این مهم به شهروندان در راه سوق دادن آن‌ها به تعامل در حوزه پیشگیری از وقوع جرم در مراکز آموزشی خصوصاً مدارس و دانشگاه ها و همچنین در سایر مراکز شهری از قبیل ساختمان‌های مسکونی، اداری، پارک ها و...

- ۲- وضع قوانین در خصوص معماری صحیح برای معماران. در خصوص این قوانین، به عنوان مثال می توان به استفاده بهینه از عوامل طراحی از قبیل رنگ، زیبایی محیطی و میلان شهری در سطح معماری مسکونی و شهرسازی اشاره کرد.
- ۳- در خصوص اقدامات قضایی، می توان به بحث مسئولیت مدنی اشاره داشت دادگاه ها می توانند ورود خسارت را بر اساس رعایت اصول معماری صحیح در نظر بگیرند. به این ترتیب در بار کردن مسئولیت در هنگام وقوع جرم، در اماکنی که رعایت نکات ایمنی را نکرده اند، باید قسمتی از مسئولیت را متوجه طراح، سازنده یا صاحبخانه کرد.
- ۴- شناسایی فضاهای جرم خیز و انجام اقدام لازم برای مبارزه با این فضاها و جلوگیری از ایجاد آن‌ها.
- ۵- جلوگیری از مهاجرت، حاشیه نشینی و تمرکزگرایی با توزیع فضایی عادلانه درآمد، ثروت و قدرت در سطح شهر برای تمامی شهرنشینان
- ۶- ارائه نظرات کارشناسی انتظامی از بعد امنیتی و ترافیکی قبل از احداث مجتمع های مسکونی و تجاری در شهرها
- ۷- ارتقاء کیفیت سکونت از طریق اعطاء برخی امکانات و تسهیلات و سعی در تطبیق منازل و محلات با اصول و معیارهای شهرسازی، سرمایه گذاری در این مناطق به صورت تبرعی و بدون هیچگونه چشم داشت و بدون توجه به توجیه اقتصادی و درآمدزایی برای دستگاههای مربوط از جمله شهرداریها.
- ۸- ساخت معابر و گذرگاهها در این مناطق که امکان دسترسی آسان و فوری پلیس و نیروهای انتظامی و امنیتی و اکیپ های امداد مثل خودروهای آتش نشانی و اورژانس و غیره را فراهم کند.
- ۹- ایجاد روشنایی کافی در کوچه ها و معابر. تجربه نشان داده که در مکانهای تاریک امکان ارتکاب جرم از جمله سرقت و جرح و قتل بیشتر از مکانهای روشن است و وجود روشنایی کافی در این مناطق خود عامل و رادعی در ارتکاب جرایم یاد شده خواهد بود.
- ۱۰- شناسایی آرازل و اوباش و مجرمان سابقه دار این مناطق و تشکیل شناسنامه برای نامبردگان و تحت کنترل قرار دادن آنان از طریق احضارهای اتفاقی به مراجع انتظامی.
- ۱۱- بالا بردن ضریب امنیتی مناطق یاد شده توسط مراجع انتظامی و امنیتی از طریق ایجاد کلانتریها و مراکز انتظامی و حضور مرتب گشت های سیار در محلات و معابر.
- ۱۲- تعطیلی سریع مراکز صنفی فاقد مجوز و پروانه کسب و الزام آنها برای اخذ مجوز و پروانه کسب و سایر مجوزهای لازم و سپس نظارت کامل و دقیق نسبت به فعالیت مراکز یاد شده و برخورد قاطع با افراد متخلف توسط واحدهای اماکن عمومی نیروی انتظامی.

منابع و مأخذ

۱. احسانی، بهمن، (۱۳۸۹)، نقش طراحی محیط در پیشگیری از جرم، نخستین همایش ملی پیشگیری از جرم، تهران، ناجی نشر.
۲. جیسون، سوزان (۱۳۸۷). پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی. ترجمه محسن کلانتری. [تهران]: انتشارات آذرکک.
۳. حسینیون، سولماز، (۱۳۸۲)، رنگ در شهر از دیدگاه طراحی شهری، مجله شهرداری ها، سال چهارم، شماره سی و نه ص. ۲۴.

۴. حناچی، مسعود، مژگانی، پروانه، (۱۳۸۹)، پیشگیری از جرائم شهری از طریق طراحی محیطی، نخستین همایش ملی پیشگیری از جرم، تهران، ناجی نشر.
۵. حیدری غلامحسن، کارگر بهمن، منافی سیده سمیه، خراسانیان میترا پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی (مطالعه موردی: زنجان) فصلنامه نگرش های نو در جغرافیای انسانی، سال چهارم، شماره ۱، زمستان ۱۳۹۰ ص ۱۱.
۶. خوش نمک، زهره، (۱۳۸۰)، فضاهای بدون دفاع ناشناخته برای مسئولان شهری، مجله شهرداری ها، سال سوم - شماره سی و چهارم، ص ۷۹
۷. داداشی، محمدرضا، (۱۳۸۲)، پایانه های اتوبوس درون شهری را چگونه طراحی کنیم؟، مجله شهرداری ها، سال چهارم، شماره چهل و هشت ص ۵۶
۸. دهخدا، علی اکبر (۱۳۶۸): فرهنگ لغت، تهران نشر آگاه
۹. سعیدی رضوانی، نوید، (۱۳۸۹)، فضای قابل درک: نگاهی به شهرسازی و مدیریت شهری در چند کشور اروپایی، مجله شهرداری ها، سال سوم، شماره بیست و هشت، ص ۱۲۵
۱۰. صفاری، علی، (۱۳۸۰)، مبانی نظری پیشگیری از وقوع جرم، مجله تحقیقات حقوقی، شماره سی و چهارم و سی و سه، ص ۶۹.
۱۱. عباسی ورکی، الهام (۱۳۸۷) شناسایی و تحلیل فضایی کانون های جرم خیز شهر قزوین با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی، نمونه موردی: بزه قاچاق و سوء مصرف مواد مخدر در شهر قزوین، پایان نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه زنجان، زنجان، ص ۱۶۹
۱۲. عبداللهی حقی، مریم، (۱۳۸۹)، تحلیل جغرافیایی نوع و میزان جرائم در بخش مرکزی شهرها، نخستین همایش ملی پیشگیری از جرم (۱۳۸۷)، تهران، ناجی نشر، ص ۷۹
۱۳. عبداللهی حقی، مریم (۱۳۸۳). پایان نامه: پیشگیری از جرم از طریق برنامه ریزی کاربری اراضی شهری (مورد مطالعه: سرقت در شهر زنجان)، استاد راهنما محسن کلانتری.
۱۴. عسگری، علی (۱۳۹۰). تحلیل های آمار فضایی با ARC GIS اطلاعات و ارتباطات شهرداری تهران، چاپ اول، انتشارات سازمان فناوری، تهران.
۱۵. علی آبادی، جواد (۱۳۸۱) نقش فضاهای شهری در تأمین امنیت اجتماعی، سازمان . شهرداریها و دهیارها، ماهنامه شهرداریها، شماره ۴۱، ص ۴۶.
۱۶. فتوحی، حمید، (۱۳۸۱)، اصول طراحی پیاده رو، مجله شهرداری ها، سال چهارم، شماره ی سی و نه، تهران .
۱۷. قدوسی، مهران، (۱۳۷۹)، پارک های شهری: دیروز، امروز، فردا، مجله شهرداری، سال دوم، شماره بیست و یکم، ص ۸۹
۱۸. گلی پور، مرجان، عظیمی نورالدین، (۱۳۸۹)، پیشگیری محیطی از جرم، نخستین همایش ملی پیشگیری از جرم، تهران، ناجی نشر .

Impact of Natural Environment on Delinquency in Bushehr City

Mohammad Ali Dehghani

Master of Criminal Law and Criminology, Islamic Azad University, Bushehr Branch, Iran

---

Abstract:

One of the problems that big cities face today is the uncontrolled growth of population and, consequently, the growth of delinquency in them. Identifying the causes of mass crime has long been known as the most important way to prevent the occurrence of anomalies. The purpose of this study is to investigate the impact of natural environment on delinquency in Bushehr city. The study was randomly distributed. The findings showed that new approaches to environmental design aim to prevent crime through the physical structure of the city and the design of artificial environments. Based on the results of Pearson correlation coefficient test, there is a significant relationship between natural environment including climate and seasonal changes and delinquency because the significance coefficient is 0.02, so the hypothesis is acceptable with 98% probability. In the first hypothesis, we showed between increasing degree There is a direct relationship between heat and violent crime, including beatings. The above hypothesis is confirmed with high strength because the significance coefficient is 0.03, so the hypothesis is confirmed. In the second hypothesis, we also showed that being coastal and urban architecture in Bushehr city increases crime. Based on the results of Pearson correlation coefficient test between coastal nature and urban architecture in Bushehr, there is a significant relationship with increased crime. Because the significance coefficient is 0.04, then the hypothesis is confirmed with 96% probability.

Keywords: Environment, Natural Environment, Delinquency, Delinquent, Bushehr City

---